

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bir Bireye Kan Aldırma Sırasında İş Birliği Yapma Becerisinin Şekil Verme Yoluyla Öğretiminin Etkililiğinin İncelenmesi

Yasir UYGUN¹

Yahya ÇIKILI²

Binyamin BİRKAN³

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD. E-posta: yasir.uygun@ogr.erbakan.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü Zihin Engelliler Eğitimi ABD. E-posta: ycikili@erbakan.edu.tr

³ Prof. Dr., Biruni Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü. E-posta: bbirka@biruni.edu.tr

Giriş

Otizm spektrum bozukluğu, yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkarak yaşam boyu devam eden bireyin tüm gelişim alanlarına etki eden nörogelişimsel bir bozukluktur.

Sayısı gün geçtikçe artan otizm spektrum bozukluğuna sahip bireylerin ihtiyaçlarını belirlemek, ihtiyaçlarına yönelik programlar geliştirmek, bu programları uygulamak ve takibini yapmak üzere tıp, psikoloji, eğitim ve birçok alanda uygulamalı akademik çalışmalar yapılmıştır.

Bu araştırma otizmlili bir bireyin kan aldırırken yukarıda bahsedilen problem davranışları sergilememesi, iş birliği yaparak kan verebilmesi için uygulanan yöntemin etkililiğini incelemek üzere yapılmıştır.

Amaç

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bir Bireye Kan Aldırma Sırasında İş Birliği Yapma Becerisinin Şekil Verme Yoluyla Öğretiminin Etkililiğinin İncelenmesidir.

Öğrencinin Özellikleri

- 3 yaşında OSB tanısı almış 19 yaşında erkek öğrencidir.
- Bir Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde haftanın 2 günü, 4 seans olmak üzere özel eğitim desteği almaktadır.
- Öğrenci tek basamaklı yönergeleri yerine getirmekte ve isteklerini resimlerle veya işaret ederek ifade etmektedir.
- Aileden alınan bilgilere göre öğrenci, uygulama öncesinde kan aldırılmamakta ve kan aldırma malzemelerinin bulunduğu bir ortama girdiğinde problem davranışlar sergilemektedir.

Uygulama

Öğrenciye ‘Hadi kan aldırılmaya gidiyoruz’ yönergelerinin verilmesi ardından öğrencinin, daha önceden kan aldırma için uyarlanmış olan odaya gidip medikal malzemelerle dolu masanın yanındaki sandalyeye oturması istenmiştir. Yeterli sürede oturması pekiştirildikten sonra sınıfa geri dönmüştür.

Uygulamalar her ders oturumunda 3 deneme olacak şekilde devam etmiştir. Her denemenin başarıyla sonuçlanmasının ardından bir sonraki oturumda öğrencinin bir sonraki beceri basamağında da başarı göstermesi beklenmektedir (Ör. İlk öğretim oturumundaki tüm denemelerde öğrenci sandalyede yeterince oturduktan sonra bir sonraki oturumda hedef, öğrencinin yeterince oturduktan sonra ellerini dizinin üzerine uzatarak beklemesi olmuştur.).

Beceri basamaklarına ilk geçildiğinde öğrenci sıklıkla pekiştirilirken ilerleyen basamaklarda pekiştirme sıklığı azaltılmıştır.

Öğrenci uyarlanmış ortamda 14 beceri basamağını gerçekleştirip kan aldırma esnasında iş birliği yapma becerisini yerine getirdikten sonra bu beceri farklı ortam ve bireyler tarafından genellenmiştir (Ör. Uyarlanmış farklı bir ortam, farklı bir hemşire, farklı bir eğitimci ve aile.).

Eğitim ortamında kazandırılan becerinin kalıcılık verileri ilerleyen haftalarda bir sağlık ocağında ve bir devlet hastanesinde ailesiyle birlikte kan aldırırken toplanmıştır.

Isparta Otizm Kongresi
Şubat - 2021

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bir Bireye Kan Aldırma Sırasında İş Birliği Yapma Becerisinin Şekil Verme Yoluyla Öğretiminin Etkililiğinin İncelenmesi

Hedef Davranış

- Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bir Bireye Kan Aldırma Sırasında İş Birliği Yapma Becerisinin Şekil Verme Yoluyla Öğretiminin Etkililiğinin İncelenmesidir.

Öğretim Yöntemi

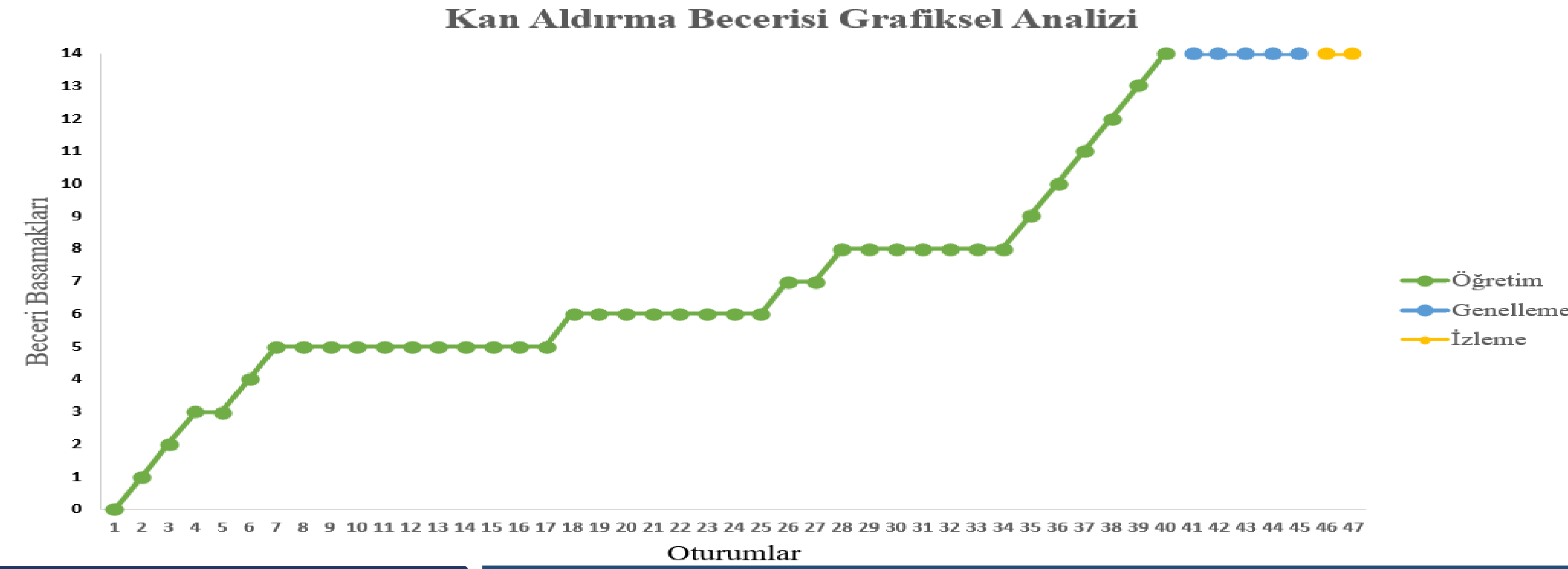
- Şekil verme öğretim yöntemidir.

Araştırma Yöntemi

- Tek Denekli Deneysel Araştırmalar
- Değişen Ölçütler Deseni
- Olay kaydı kullanılmıştır.

Ölçme Yöntemi

- Veri formuna hedeflenen becerinin basamakları yazılmıştır. Öğrencinin hedeflenen beceriyi yerine getirmesi artı (+), yarım bırakması veya problem davranış sergilemesi eksi (-) olarak kaydedilmiştir.

BULGULAR, SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışma sonucunda elde edilen verilerden oluşturulan grafikler incelendiğinde, öğrencinin hedeflenen beceriyi kırk öğretim oturumu sonunda %100 başarıyla sergilediği, beş genelleme oturumunda farklı ortam ve farklı kişilerle %100 başarıyla genellediği ve ilerleyen haftalarda iki izleme oturumunda %100 başarıyla kalıcılığı sağladığı gözlemlenmektedir.

Şekil verme öğretim yönteminin etkililiğinin gözlemlendiği bu beceri daha fazla kişide uygulanarak etkililiği incelenebilir. Ayrıca basamaklandırılmış benzer becerilerin öğretiminde şekil verme öğretim yöntemi uygulanabilir.

Hedef	HE.BD.1 Kan Aldırma	Öğretim	GAG	Programca
Tarihler	Ön/ses	T: 25.04.2019	T: 27.04.2019	T: 30.04.2019
14				
13				
12				
11				
10				
9				
8				
7				
6				
5				
4				
3				
2				
1				
0				

Kaynakça:

- Birkan, B., Krantz, P. J., & McClannahan, L. E. (2011). Teaching children with autism spectrum disorders to cooperate with injections. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 5(2), 941-948.
- Doğan, A. (2016, 10 12). *Zihin Engellilere Beceri Öğretim Yöntem ve Teknikler*. Rehabilitasyon.com Özel Eğitim Sağlıkta Ortak Payda: <https://www.rehabilitasyon.com> adresinden alındı.
- Erbaş, D., & Yücesoy Özkan, Ş. (2017). Değişen Ölçütler Deseni. Ş. Y. Dilek Erbaş içinde, *Uygulamalı Davranış Analizi* (s. 180). Ankara: Pegem.
- Kurt, D. D. (2012). Otizm Spektrum Bozukluğu ve Bilimsel Dayanaklı Uygulamalar. P. D. Tekin-İftar içinde, *Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar ve Eğitimleri* (s. 81-116). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Turan, D. D., & Karaaslan, D. D. (2019). Sınıf-içi Temel Tepki Öğretimine Giriş. D. D. Turan, & D. Karaaslan içinde, *Otizimli Çocuklara Yönelik Sınıf-İçi Temel Tepki Öğretimi* (s. 6-55). İzmir: Ege Dil Konuşma ve Davranış Bilimleri Merkezi.

